

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Kimmo Kähärä

TUETUN ASUMISEN MERKITYS PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSKUNTOUTUJILLE

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

Kimmo Kähärä

Tuetun asumisen merkitys päihde- ja mielenterveyskuntoutujille, 29 sivua,
1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala, Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö, 2013

Ohjaajat: opettaja Leena Byckling, ohjaaja Risto Suni

Opinnäytetyön aiheena oli selvittää päihdepalvelujen tuetun asumisen asukkaiden kokemuksia asumisestaan Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin alueella.

Selvitys on kvalitatiivinen eli laadullinen ja se toteutettiin vapaamuotoisilla haastatteluilla. Selvityksessä haastateltiin neljää asukasta.

Opinnäytetyön teoria koostuu syrjäytymisestä ja asiakaslähtöisyydestä. Työssä esitellään mielenterveys- ja päihdepalvelujärjestelmää Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin alueella. Teoriaosio rajattiin tuettuun asumiseen liittyviin asioihin.

Haastattelujen vastauksista nousi esiin, että tuetulla asumisella on positiivinen vaikutus asukkaiden elämään. Oma asunto luo turvaa ja puitteet elämälle. Tukiasunnoissa tapahtuva päihteidenkäyttö nähtiin vaarana omalle raittiudelle. Tai sillä ei ole vaikutusta jos oma raittius on varmalla pohjalla. Sääntöjä ja niiden noudattamista kaivattiin, mutta toisaalta joustavuus säännöistä nähtiin hyvänä. Tukihenkilön ja vertaistuen merkitys nähtiin tärkeänä. Asioihin puuttumista kaivattiin. Omaan tulevaisuuteen suhtauduttiin realistisesti ilman suuria odotuksia.

Avainsanat: asiakaspalaute, kuntoutus, päihdetyö, syrjäytyminen, tuettu asuminen

ABSTRACT

Kimmo Kähärä

Supported housing's role in rehabilitation for people with substance abuse or mental health problems, 29 pages, 1 appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Program in Social Services

Bachelor's Thesis 2013

Instructors: Senior Lecturer Leena Byckling, Director Risto Suni

The subject of this study was to examine the experiences of clients with substance abuse or mental health problems who live in assisted living environments in the South Karelia District of Social and Health Services.

The report is qualitative, and it was carried out using freeform interviews. In this study, 4 people were interviewed. The theory consists of information about exclusion and customer orientation. This study presents the mental health and substance abuse services in the South Karelia District of Social and Health Services. The literature was limited to subsidized housing-related issues.

The responses from the interviews show that supported housing has a positive impact on people's lives. Your own apartment creates a framework for security and life. Substance abuse observed in the supported apartments was seen as a risk for sobriety, though it has no effect if your own sobriety is on the safe side. Rules and compliance with rules was seen a positive, but on the other hand flexibility in the rules was seen as good. Support person and peer support were seen as important. Improvement in intervention was needed. They were able to look to the future realistically and with no great expectations.

Keywords: customer feedback, rehabilitation, substance abuse, exclusion, supported housing

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Syrjäytyminen	7
3 Asiakslähtöisyys	9
4 Mielen terveys- ja päihdepalvelujärjestelmä	10
4.1 Tulosalueen vastuuyksiköt.....	11
4.2 Tukiasunnot.....	12
5 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	14
6 Opinnäytetyön toteutus	15
7 Aineiston analyysi.....	17
8 Eettiset näkökohdat ja luotettavuus	18
9 Tuetun asumisen merkitys	20
9.1 Asumisen merkitys ja miten se koetaan	20
9.2 Miten omaan tulevaisuuteen suhtaudutaan	23
10 Pohdintaa	24
Lähteet.....	26

Liite1: Saatekirje ja suostumuslomake haastatteluun

1 JOHDANTO

”Kävin Joutsenossa Papinraitilla päihdehuollon asunnoissa kotikäynneillä Risto S kanssa. Hieman kontrastia eri kämpissä. Ja siellä juotiin reilusti viinaa. Pullot oli pöydillä ja lattioilla. Lattioilla oli sitten muutakin tavaraa, tupakantumppeja, niitä oli käytännössä kaikki tasopinnat täynnä, roskia, avattuja ruokapakkauksia jne jne ja pieniä kärpäsiä keittiö täynnä. Jotenkin surullista. Aika ilottomalta se viinanjuontikin näytti, pakonomaiselta niinkuin riippuvuus tietysti on.”

Näin kirjoitin oppimispäiväkirjaani tammikuussa 2012 harjoittelun aikana Pajarilan päihdekuntoutusyksikössä. Keväällä 2012 opinnäytetyön aiheen miettiminen tuli ajankohtaiseksi, ja kysyin Pajarilan päihdekuntoutusyksiköstä aiheita. Opinnäytetyöni aihe tuli päihdekuntoutuksen tuetun asumisen puolelta. Risto Sunin mielestä tuetun asumisen merkitystä päihde- ja mielenterveyskuntoutujille kannattaa kartoittaa. Aihe on kiinnostava ja ajankohtainen, koska käsittääkseni kyseisen asiakasryhmän mielipiteitä ja kokemuksia ei ole Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksoten) alueella aikaisemmin kartoitettu.

A-klinikkasäätiön tutkimusjulkaisujen tietopankista yritin etsiä tuettuun asumiseen liittyviä julkaisuja. Hakuvalikon julkaisun teema-alueen alta löytyy kohta: hoito ja kuntoutus, ja sen alta edelleen kohdat: lääkkeetön hoito, korvaushoito ja muu, mikä. ”Muu, mikä”- valikon käyttäminen tuo hakutulokseen kolme julkaisua, joista mikään ei liity tuettuun asumiseen. Tämän perusteella tulkitsem, että tuetun asumisen merkitystä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien kuntoutuksessa on tutkittu vähän.

Valtakunnallisesti Riitta Granfelt on haastatellut marginaaliryhmien, tavalla tai toisella asunnottomia, miehiä ja naisia. Hän on haastatellut erityisesti vankilasta vapautuneita päihderiippuvaisia vankeja, joita voidaan pitää huono-osaisimpina asunnottomina. Hänen mukaansa lähes kaikilla on vakava päihdeongelma ja kuntoutumisen tueksi tarvittaisiin yksilöllisyyden takaavia asumisratkaisuja, jotka voivat olla tuettuja asumisyhteisöjä tai itsenäistä asumista tuettuna. (Vankilasta vapautuva 2013)

Sosionomi Marjut Pettinen on tehnyt aiheeseen liittyvän opinnäytetyön Mikkelin ammattikorkeakoulussa vuonna 2010. Pettinen teemahaastatteli Uudellamaalla sijaitsevan päihdehuollon asumispalveluyksikön asiakkaita, ja tutki tuetun asumisen merkitystä ja asiakkaiden odotuksia palveluilta. Tutkimuksessa ilmeni, että tuetulle asumiselle on tarvetta, ja sillä on päihteiden käyttöä vähentävä vaikutus. Säännöt ja selkeät rajat tukevat päihteetöntä elämäntapaa. (Marjut Pettinen 2010)

Saimaan ammattikorkeakoulussa on tehty vähän päihdetyöhön liittyviä opinnäytetöitä. Sosionomien opinnäytetöitä aiheesta on kolme kappaletta. Elina Junttanen on vuonna 2008 haastatellut alkoholiriippuvuudesta toipuneita naisia. Elina Repo ja Heidi Tynelä ovat vuonna 2010 haastatelleet Pulsan hoitokodin asukkaita, ja kartoittaneet heidän kokemuksia asumisestaan. Kaija Salin on vuonna 2010 tehnyt opinnäytetyön päihdeongelmaisten naisten asunnottomuudesta.

Rajaan oman työni aiheen tuettuun asumiseen ja asiakkaisiin, heidän kertomuksiinsa ja kokemuksiinsa, heidän merkityks maailmaansa. En käsittele yleisesti mielenterveys- tai päihdeongelmaa tai päihderiippuvuutta muuten kuin mitä asiakkaiden kertomuksissa tulee ilmi. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsittelem syryäytymistä ja asiakaslähtöistä kehitystyötä sosiaalialan näkökulmasta. Lisäksi esittelen Eksoten mielenterveys- ja päihdepalvelujärjestelmää sekä päihdepalvelujen asuntoja. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat päihdepalvelujen tukiasuntojen - siellä asuvat tai asuneet – asiakkaat ja heidän kokemuksensa, elämäntarinansa ja mielipiteensä.

Opinnäytetyötäni voi pitää asiakaspalautteen keräämisinä ja asiakasymmärryksen syventämisenä, ja toivon, että siitä hyötyvät päihdepalveluissa työskentelevät ammattilaiset, alasta kiinnostuneet opiskelijat ja päihdehuollon asioista päättävät tahot.

2 SYRJÄYTYMINEN

Syrjäytyminen on hyvinvointiyhteiskunnassa jatkuva keskustelun ja erilaisten tulkintojen sävyttämä ilmiö. Juhilan (2002, 13) mukaan yhteiskunta hahmottuu mallina, jossa on normaaliksi ymmärretty keskus ja sen reuna-alue. Tämä malli synnyttää pohdintoja siitä, mihin raja sisäpiirin ja syrjäytyneiden reuna-alueen välille voidaan vetää, ja onko se edes mahdollista. Merkittävä rooli tässä rakennelmassa on sosiaalityöntekijöillä, joiden tehtävä on ohjata ihmisiä kulkemaan polkuja kohti keskustaa. Utopia olisi, että yhteiskunta koostuisi vain sisäpiiriläisistä, jotka sitten käyttäisivät samanlaisia hyvinvointipalveluja. Vähemmän utopistisen mallin mukaan koko prosessi on jatkuva ja loputon, koska vaikka reunoilta saadaan vedettyä ihmisiä pois, sinne ajautuu jatkuvasti uusia autettavia.

Minusta tämä on selkeä vertaus. Tämä malli kuvaa hyvin symboliikkaa, johon liittyvät kansanomaiset vertaukset ”luisu alkoi” tai ”silloin elämä alkoi olla kaltevalla pohjalla”. Toisaalta malli herättää kysymyksiä: mihin raja vedetään, eli mistä luisu alkaa, ja kuka määrittelee rajan? Keskustassa asuvat sisäpiiriläisetkö vai luisuja itse? Syrjäytyminen on näköjään useimmiten määritelty aina jonkun muun kuin syrjäytyjän itsensä näkökulmasta. 1990-luvun laman aikoihin olin itse pitkiä aikoja työttömänä, ja vaikka elämä oli taloudellisesti hankalaa, niin minulla oli kavereita, yhteisöjä, joihin kuului ja mielekästä tekemistä. Näin pelkkä rauhottomuus ja työttömyys eivät tee ihmisestä syrjäytynyttä.

Myös Forssin ym. (2010, 163) mukaan syrjäytyminen tarkoittaa ihmisen liukumista yhteiskuntamme normaalitoimintojen ulkopuolelle. Ihminen jää tai jättyy passiiviseen tilaan, ei välitä ehkä itsestäänkään ja tämä on monitasoinen ja vaikea sosiaalinen ongelma. Tällaisesta ihmisestä on vaikeaa saada otetta, koska häneltä puuttuu motivaatio ja usko tulevaisuuteen.

Helne (2002, 25) taas näkee tällaisen symboliikan herättävän vastaväitteitä. Onko keskellä todellakin paratiisi ja vain ulkona helvetti? Hänestä nämä kysymykset saavat pohtimaan, millainen yhteiskuntamme oikein on, ja mitä merkitsee sisä- tai ulkopuolella oleminen. Onko täysin ulkopuolella oleminen edes mahdollista yhteiskunnassamme?

Millä tavalla siellä yhteiskunnan reunoilla sitten eletään? Päihdeongelmaista lähiönuorta tai maaseudun yksinäistä aikamiespoikaa voidaan pitää syrjäytyneinä vaikka he elävätkin aivan erilaisessa todellisuudessa. Helne (2002, 82) edelleen pohtii keitä yhteiskunnassamme arvostetaan. Hän näkee että eräänlainen minimivaatimus on säännöllinen palkkatyö, tietty kulutustaso ja tietynlainen sosiaalinen verkostoituminen. Mutta nämä eivät takaa paikan säilyttämistä, arvostuksesta puhumattakaan. Suurempi arvostus edellyttää kauneutta, rikkautta, nuoruutta, tehokkuutta ja menestystä. Näitä ominaisuuksia vaativassa yhteiskunnassa jokainen ihminen on siis potentiaalinen syrjäytyjä.

Helne (2002, 43) edelleen rohkenee epäillä, että nykyisessä kilpailuyhteiskunnassa yhteisyys on sittenkin niin heikkoa, että sen koossa pysymiseksi on kaiken aikaa muistutettava, mikä uhkaa niitä, jotka eivät jaksaa pysytellä kydyssä.

Syrjäytyminen on jatkuvasti esillä mediassa, elokuussa 2013 huomasin televisiossa mainostetun Ylen Nuorille. Nyt! –toimintakampanjan. Siinä yritetään aktiivoida ja yhdistää suomalaisia nuoria syrjäytymistä vastaan. Kymmenen viikkoa kestävä kampanja käynnistyi elokuun 2013 lopussa. Sen myötä nuorille avattiin yhden yhteydenoton periaatteella toimiva valtakunnallinen ohjaus- ja neuvontapalvelu Suunta. Sen tarkoituksena on tukea yhteiskunnan nuoriso-takuussa antamaa lupaa: yksikään nuori ei jää kadoksiin. Samaan aikaan esitettävät Ylen ohjelmat pureutuvat ulkopuolisuuden taustatekijöihin ja seurauksiin, unohtamatta ratkaisukeinoja ja selviytymistarinoita. (Nuorille nyt 2013)

3 ASIAKASLÄHTÖISYYS

Päihdepalvelujen laatusuosituksen mukaan asiakaslähtöinen työskentelytapa on sekä eettisesti perusteltua että yhteiskunnallisesti hyödyllistä. Lisäksi laadun kriteerit olisi määriteltävä niin, että niitä on mahdollista mitata tavalla tai toisella. (Päihdepalvelujen laatusuositukset 2002, 24)

Kaikessa asiakaslähtöisessä toiminnan ja palvelujen kehittämisessä asiakaspalautteella on keskeinen merkitys. Tämä tietysti edellyttää asiakkaiden ottamista mukaan kehitystyöhön, ja heidän mielipiteidensä ja kokemustensa systemaattista keräämistä. Asiakaspalautelaatikon olemassaolo jossain aulan nurkassa ei riitä. Virtasen ym. (2011, 11) mukaan sosiaali- ja terveystaloudissa asiakkaan merkitys tunnustetaan ja teoretisoidaan, mutta asiakaslähtöisyys määritetään helposti tuottavan organisaation tarpeista käsin. Asiakkaan näkökulmasta kyse on palvelun vastaamisesta asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen ja saatuun palveluun liittyvistä kokemuksista. Asiakaslähtöisyyden todelliseksi kehittämiseksi puheiden sijaan asiakas – ja hänen tarpeensa – tulisi palauttaa palvelutuotannon kehittämisen keskiöön (Virtanen ym. 2011, 12).

Tähän päästään niin, että kehittäjillä on oltava tietoa asiakastarpeista. Asiakastiedon kerääminen ja asiakasymmärryksen syventäminen ovat välttämättömiä palvelujen kehittämisessä asiakaslähtöisempään suuntaan. (Virtanen ym. 2011, 22.)

Päihdepalvelujen laatusuosituksissa kerrotaan selkeästi ohjeet miten asiakastyötä toteutetaan ja korostetaan, että asiakkailta täytyy kerätä palautetta siitä, millaisena he ovat saamansa palvelun kokeneet. (Päihdepalvelujen laatusuositukset 2002, 21)

Asiakaslähtöisyyden keskeinen ominaisuus on, ettei palveluita järjestetä vain organisaation, vaan asiakkaan tarpeista lähtien mahdollisimman toimiviksi. Asiakaslähtöisen palvelutoiminnan tulee alkaa myös asiakkaan esittämistä asioista ja kysymyksistä, sekä olla vastavuoroista (Virtanen ym. 2011, 18).

On pidettävä mielessä, että tähän kehittämiseen liittyy myös riskejä. On kysymys asiakkaan kyvystä ymmärtää, mikä hänelle itselleen on parasta. Asiakas-

lähtöisyyden pelätään lisäävän liikaa uskoa ihmisten omaan kykyyn määrittää tarpeensa ja vievän huomion pois todellisilta tarpeilta, joita asiakas itse ei ehkä havaitse tai myönnä. Tästä on seurannut se paradoksi, että vastuu on säilytetty vain tietyille ammattiryhmälle eli lääkäreille. Suomalaisen terveydenhuollon medikalisoitumisen – lääketieteellisen asiantuntijuuden korostumisen päätöksenteon perustana – voidaan katsoa osaltaan johtaneen asiakkaiden passivoitumiseen. (Virtanen ym., 25)

4 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJÄRJESTELMÄ

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksote) tehtävänä on tuottaa terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä edistäviä terveys-, perhe- ja sosiaali- sekä vanhustenpalveluja. Eksote tekee palveluista kuntien kanssa palvelusopimukset, jotka perustuvat väestön palvelutarpeeseen. (Eksote 2013)

Eksote on kuntayhtymä, johon kuuluu yhdeksän kuntaa: Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. Imatra on mukana Eksotessa vain erikoissairaanhoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon osalta. Asukkaita Eksoten alueella on noin 133 000. (Eksote 2013)

Palveluvalikkoon kuuluvat avoterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, mielenterveys- ja päihdepalvelut, laboratorio- ja kuvantamispalvelut, lääkehuolto, kuntoutuskeskus, sairaalapalvelut, perhepalvelut, aikuisten sosiaalipalvelut ja vammaispalvelut sekä väestön palvelutarpeeseen ja ikärakenteeseen joustavasti mukautuvat vanhustenpalvelut. (Eksote 2013)

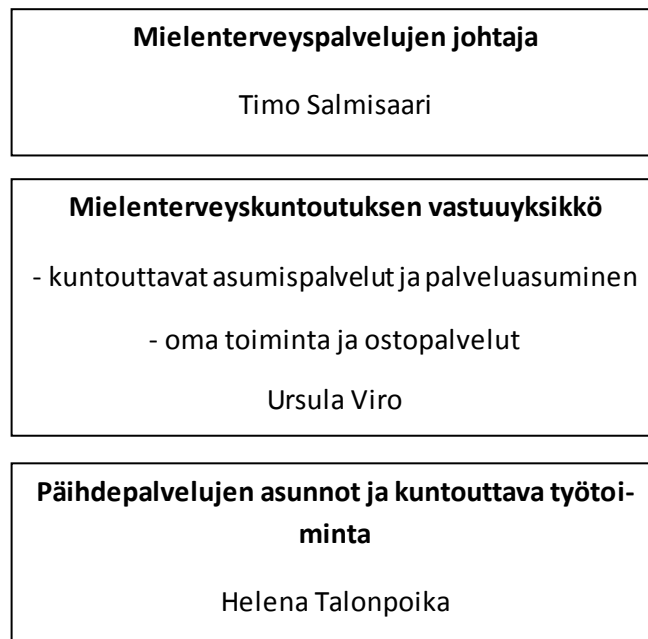
Lappeenrannassa oli vuonna 2010 päihdepalvelujen ja mielenterveyskuntoutuksen vastuuyksikkö, joka sijaitsi terveyspalvelujen tulosalueella. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden toimipaikka toimi palvelujen tuottajana. Yksittäiset päihde- ja mielenterveyspalvelut olivat kuitenkin eriytyneitä. Päihdekliniikka ja päihdekuntoutusyksikkö vastasivat päihdeasiakkaan palvelutarpeeseen. Mielenterveysasiakkaille palveluja tarjosivat esimerkiksi mielenterveyskeskus ja terveyskes-

kus. Tämä malli oli järjestelmäintegraatio ilman palveluintegraatiota. (Järjestelmä integraatio 2013)

Nykyään Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoiminnassa mielenterveys- ja päihdepalvelut koostuvat osastopalvelujen (sairaalapsykiatria ja päihdekuntoutusyksikkö, joka sijaitsee Pajarilassa Lappeenrannassa), lastenpsykiatrian, nuorisopsykiatrian, avohoidon mielenterveyspalvelujen ja mielenterveyskuntoutuksen vastuuyksiköistä. Tämän toiminnassa yhdistyvät psykiatrian eri erikoisalat, päihdehuolto, kunnallinen erikoissairaanhoidon toimiva psykiatria (mielenterveyskeskus), perusterveydenhuollon ohjaama kunnallinen psykiatria sekä poikkiorganisatorisena toimintana erilliset pitkäaikaispsykiatrian toimintamuodot. (Mielenterveys- ja päihdepalvelut 2013)

4.1 Tulosalueen vastuuyksiköt

Etelä Karjalan sosiaali- ja terveystoiminnassa päihde- ja mielenterveyskuntoutuksen tukiasunnot sijoittuvat terveystoiminnalle ja edelleen mielenterveyskuntoutuksen vastuuyksikköön. Kuva 1 esittää organisaation tältä osin. (Terveystoiminnalle organisaatio 26.4.2012)



Kuva 1. Tukiasuntojen sijoittuminen sosiaali- ja terveystieteiden organisaatioon

4.2 Tukiasunnot

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden alueella on erilaisia ja eritasoisia päihdehuollon tukiasuntoja ympäri Lappeenrantaa. Nimikkeinä puhutaan asumiskurssista, ryhmäkodista, tukiasunnoista ja kuntouttavan asumisen yksiköstä. Osassa paikoissa edellytetään päihteettömyyttä ja osassa taas ei.

Esimerkiksi ryhmäkoti Majakka tarjoaa päihteetöntä, kodinomaista, tuettua ja hoidollista asumista ikääntyneemmille päihdeongelmallisille. Majakan asiakkaiden tulee olla hyväkuntoisia niin että he selviytyvät omatoimisesti suurimman osan vuorokaudesta.

Majakassa on kymmenen asukaspaikkaa. Ryhmätilassa on viisi asukashuonetta ja talon yhteinen ryhmätila, jossa syödään ja seurustellaan. Talosta löytyy lisäksi kolme erillistä asuntoa: yksi yksiö ja kaksi kahden hengen kolmiota.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden alueella on myös tukiasuntoja. Tukiasunnot ovat tarkoitettu päihdeongelman takia erityistä tukea asumisessaan tarvitseville asi-

akkaille. Tukiasunnot ovat pääsääntöisesti soluasuntoja vanhemmissa omakotitaloissa.

Joitakin asuntoja on myös kerrostaloissa. Tukiasuntoihin hakeudutaan täyttämällä asuntohakemus A-klinikalla päihdehuollon vastaavan ohjaajan vastaanotolla. Tukiasuntoja ei jaeta hakemusten jättöajan ja vapautuvien asuntojen perusteella, vaan jokainen sijoitus tukiasuntoon mietitään erikseen. Näin toimien halutaan varmistaa, että sopiva asunnon hakija ja asunto löytävät toisensa. Asumissopimukset kirjoitetaan yleensä aluksi kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Tukiasunnoissa asumisen kesto riippuu pitkälti asiakkaan omasta elämäntilanteesta ja tarpeista. Tarkoituksena kuitenkin on, että asukkaat tukiasunnossa asumisen aikana saavat elämäntilanteensa sellaiseksi, että kykenevät siirtymään itsenäiseen asumiseen. (Päihdepalvelujen asunnot 2012)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TARKOITUS

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kerätä kokemuksellista tietoa tuetun asumisen piirissä eläviltä ihmisiltä. Tuettu asuminen voidaan nähdä eräänlaisena polkuna asunnottomuudesta yhteiskunnan keskelle itsenäiseen asumiseen. Forss ym. (2010, 225) määrittelevät, että päihdekuntoutuksen tavoitteena on saavuttaa asumiskyky tarkoittaen yksilön sisäistä ja ulkoista elämänhallintaa.

Sosiaali- ja terveysalalla on tärkeää erilaisuuden kunnioittaminen. Granfeltin (2004, 152) sanoin marginaaliryhmiin kuuluvien ihmisten kokemuksia tulkitseva tutkimus ei opeta mitään, eikä tarjoa uusia toimintamalleja tai kehittämiskäytäntöjä. Sen tehtävä on tuoda hiljaisten ryhmien kertomaa todellisuutta osaksi yhteiskuntapoliittista keskustelua.

Erilaisuuden ja asiakkaan merkitysmaailman ymmärtämiseen voi auttaa omien ajatusten kyseenalaistaminen ja itselle uusi tieto. Eskolan (2004, 140) mukaan tärkeintä on, että tutkijan tekemä tutkimus herättää ajatuksia lukijassa. Niinpä jokaisessa artikkelissa ja tutkimuksessa pitäisi olla edes yksi ajatus, yksi idea.

Granfeltin (2004, 149) mukaan samoin kuin muussakin kvalitatiivisessa tutkimuksessa, myös tarinallisessa tutkimuksessa pyritään tuomaan esiin ihmisten oma tapa antaa asioille merkityksiä. Periaatteena on dialogisuus ja tutkijan avoimuus haastateltavien antamille merkityksille. Hänen mielestä tutkijan läsnäolo tutkimusympäristössä on osa tutkimusta, ja aineistot rakentuvat suhteessa tutkijaan. Se, miten tutkija ymmärtää kohteen, on keskeinen tutkimuksellinen valinta ja tulee näkyviin käytetyssä käsitteistössä.

Tältä pohjalta tutkimuskysymyksiksi työssäni nousivat seuraavat:

- Miten asiakkaat kokevat tuetun asumisen?
- Millainen merkitys tuetulla asumisella on heidän elämän historiassaan ja nykyisessä elämäntilanteessa?
- Mitä he ajattelevat omasta tulevaisuudestaan?

6 OPINNÄYTETYÖNTOTEUTUS

Tutkimuksessa keräsin kokemuksellista tietoa päihdehuollon tukiasuntojen asukkailta. Tutkimukseni on kvalitatiivinen, ja toteutin sen haastatteluilla. Haastattelu oli hyvä tapa kerätä kokemuksellista tietoa.

Vapaamuotoinen haastattelu antoi asiakkaalle mahdollisuuden tuoda kokemuksensa ja mielipiteensä esiin persoonallisesti ja vapaasti. Kahta haastateltavaa ehdotti ohjaaja Risto Suni. Otin itse yhteyttä näihin haastateltaviin ja sovin haastatteluajat. Kävin myös eräässä tuetun asumisen yksikössä. Menin sinne ja esittelin itseni ja asiani, ja henkilökunta ehdotti haastateltavia, jotka siten tapasin henkilökohtaisesti ja kerroin tutkimuksesta ja kysyin heidän halukkuutta haastatteluun.

Tutkimuksessani haastattelin neljää henkilöä. Heistä kaksi oli miehiä ja kaksi naisia. Kolme heistä asui tukiasunnoissa ja yksi asui itsenäisesti vuokralla. Itsenäinen asuja oli aikaisemmin asunut eri tukiasunnoissa, myös Eksoten piirin ulkopuolella. Suoritin kaikki haastattelut haastateltavien omassa huoneessa. Ennen haastattelun aloittamista pyrin luomaan rennon ilmapiirin juttelemalla yleisiä asioita ja kerroin samalla haastattelun luottamuksellisuudesta ja pyysin kirjallisesti luvan. Haastateltavat allekirjoittivat suostumuslomakkeen (Liite 1).

Ensimmäisen haastattelun tein nauhoittamalla. Puolentoista tunnin haastattelua purin auki yli kymmenen tuntia. Tässä haastattelussa tuli paljon elämäkertaa ja puhetta muustakin kuin asumisesta, vaikka yritin kääntää puhetta tukiasumiseen. Koska haastattelujen tavoitteena ei ollut tutkia ihmisiä, eikä varsinaisesti heidän elämäänsä, muutin tutkimuskeinoa ja tein seuraavat haastattelut vapaamuotoisesti kysymällä yksityiskohtaisia kysymyksiä tuetusta asumisesta ja kirjoittamalla vastaukset vihkooni.

Vaikka haastateltavia ei ollut monta, niin menetelmä sopii laadulliseen tutkimukseen. Myös Flick (2011, 14) määrittelee, että laadullisen tutkimuksen etuna on siis yksityiskohtainen ja tarkka analyysi vaikka muutamista tapauksista, jossa haastateltavilla on vapaus määritellä ja esittää heille tärkeät asiat asiayhteyksissään.

Vapaamuotoinen haastattelu on luonteeltaan mahdollisimman avoin, luonnollinen ja keskustelunomainen tapahtuma, jossa haastateltavalle pyritään antamaan mahdollisimman paljon tilaa. Kysymykset pyritään laatimaan siten, että vastaukset olisivat kuvailevia, kertomuksenomaisia, eivätkä vaatisi paljon lisäohjausta. Tällaiseen kerrontaan päästään parhaiten esittämällä konkreettisia, kokemuksellisia, toiminnallisia, havainnollisen todellisuuden kuvailemiseen houkuttelevia kysymyksiä. (Laine 2001, 36.)

Vapaamuotoiseen haastatteluun ei liittynyt mitään valmista kysymyslomaketta, vaan haastattelu toteutui tutkimuskysymyksiin liittyvien teemojen pohjalta.

Varmasti vuorovaikutuksella ja tutkijan suhtautumisella on merkitys tämäläpätapaisen tutkimuksen tekemisessä. Haastattelu ja sen aikana tapahtuva vuorovaikutus voi olla haastateltaville hyödyksi, eli niin kuin Pohjola (2007, 29) toteaa: Tutkimushenkilöt voivat myös kokea, että esimerkiksi heidän elämänsä koskeva haastattelu on voinut auttaa heitä itseään jäsentämään elämänsä uudella tavalla.

Eskolan (2004, 148) mukaan laadullista aineistoa on mahdollista lähestyä kahdella ääritavalla, impressionistisesti eli vaikutelmanomaisesti ja toisaalta tiukan systemaattisesti. Lähestyin tutkimusaineistoani valittujen teemojen pohjalta ja keräsin aineistosta asumiseen liittyviä alkuperäisiä ilmaisuja (Liite 2). Näistä alkuperäisistä ilmaisuista mietin yleiskäsitteitä, pelkistettyjä ilmaisuja.

Kuten Alasuutari (2011, 40) toteaa, havaintojen pelkistämisessä on kaksi eri osaa. Aineistoa tarkastellaan aina tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta, ja tarkasteluissa kiinnitetään huomiota siihen, mikä on viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta olennaista. Näin analyysin kohteena oleva teksti pelkistyy hallittavammaksi määräksi erillisiä raakahavaintoja. Toisen vaiheen idea on edelleen karsia havaintomäärää niitä yhdistämällä.

Toinen osa Alasuutarin (2011, 44) mukaan laadullisissa analyysissä on arvoituksen ratkaiseminen tai puhutaan myös tulosten tulkinnasta. Tämä merkitsee sitä että johtolankojen ja käytettävissä olevien vihjeiden pohjalta tehdään merkitystulkintaa tutkittavasta ilmiöstä.

Riitta Granfelt (2004, 151) opastaa, että tutkimus on kirjoitettava mahdollisimman hyvin siitä rajatusta näkökulmasta, mihin aineisto ja tutkijan ymmärrys riittävät. Tutkijan on tärkeää tunnustaa ja tunnistaa ymmärryksensä rajat ja ymmärtää, ettei todellakaan ymmärrä. Tämä on yllättävän vaativaa.

7 AINEISTON ANALYYSI

Litteroin ensimmäisen haastattelun vihkooni ja samaan vihkoon keräsin muut haastattelut kirjoittamalla vastaukset. Luin koko aineiston läpi ja alleviivasin asumiseen ja tutkimuskysymyksiini liittyvät tekstikohdat. Näitä tekstejä nimitän raakahavainnoiksi. Raakahavainnoja yhdistin pelkistetyiksi ilmaisuiksi. Kävin kaikki raakahavainnot läpi ja muodostin niistä pelkistettyjen ilmaisujen taulukon (Taulukko 1). Nämä pelkistetyt ilmaisut niputin edelleen yleiskäsitteiksi. Raakahavainnot, esimerkiksi

”Jos sää nyt oot vaikka 15 vuotta elämästä käyttänyt ekstaasia, sit sä lopetat kaikki, muutat tommoseen tukiasuntoon, he, siellä on kaks kolme mitkä käyttää sitä samaa ainetta. Et sää kauaa jaksat katella selvinpäin sitä.”

ja

”Siellä tuntuu että kaupungin juopot keräänty yhteen lähiohön niin tietää mitä se oli se meininki.”

merkitsin pelkistetyissä ilmaisuissa ”käyttävät naapurit”- alle ja yleiskäsitteenä ”retkahdusriski”- alle. Taulukossa 1 esitän pelkistetyt ilmaisut ja niistä muodostamani yleiskäsitteet.

Pelkistetyt ilmaiset	Yleiskäsitteet
Kodinomaisuus, oma rauha	Turvallisuus
Käyttävät naapurit	Retkahdusriski
Sääntöjä ei noudateta	Säännöt
Säännöistä voidaan joustaa	
Tukihenkilö	Tuki, palvelut
Asioista huolehtiminen (hlökunta)	Palvelut
Raittiit ystävät	Vertaistuki
Yhdessä tekeminen	Yhteisöllisyys
Asioihin puuttuminen	Välittäminen
Ei suuria odotuksia	Tulevaisuus
Käyttäjät eri paikassa	Asumisjärjestelyt
Valvonta 24/7	

Taulukko 1. Pelkistetyt ilmaiset - yleiskäsitteet

Taulukossa 1 esitän pelkistetyt ilmaiset ja niistä johtamani yleiskäsitteet. Kappaleessa 9: Tuetun asumisen merkitys, pohdin vielä tarkemmin näiden käsitteiden merkitystä haastatelluille.

8 EETTISET NÄKÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS

Heti johdantokappaleeni oppimispäiväkirja- lainauksesta tuli esiin tutkimukseni tärkeä eettinen näkökulma, eli asiakkaiden henkilöllisyyden salassapito. Haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista ja haastateltaville kerroin salassapitovelvollisuudestani ja haastattelujen luottamuksellisuudesta. Haastateltavieni henkilötietojen, elämän historian tai muunkaan etukäteen tietäminen ei ollut tarpeellista. Olennaista oli tutkimukselle vain se, mikä tuli ilmi haastattelutilanteissa.

Työssäni noudatin sosiaalialan ammattilaisen eettisiä ohjeita, eli selvitin haastateltaville, miten tietoja käytetään ja miten tulokset esitetään, minkä jälkeen he tekivät oman päätöksen osallistumisesta. Sosiaalialan ammatillisessa työssä

kunnioitetaan ihmisen oikeutta ja vastuuta päättää itseään koskevista asioista (Ammattieettiset ohjeet 2012). Haastattelujen ja kertomusten kirjaamisen jälkeen tyhjensin nauhan, ja jäljelle jäivät vain kirjoitetut kertomukset vihkooni. Haastatteluaineisto oli yksinomaan minun käytössäni sen ajan kuin litterointi oli valmis.

Näihin haastateltavieni teksteihin on syytä suhtautua niin kuin Pohjola (2007, 21) sanoo että tiettyihin ryhmiin kiinnitetyt stereotyyppiat eivät ole välttämättä tutkimuksen tuloksia vaan niihin siirrettyjä ennakkoasenteita. Ja että mielikuvitus on tarpeen punnita omia ja yhteiskunnassa vallitsevia arvoja ja asenteita vasten.

Opinnäytetyön puhtaaksikirjoittamisen jälkeen tapaan vielä haastateltuja ja näytän heille valmiin opinnäytetyöni ja he voivat halutessaan lukea sen.

Tutkimukseeni anottiin ensin eettisen työryhmän lausunto Eksoten eettiseltä työryhmältä ja tutkimuslupa Eksotelta.

Tutkimuksen luotettavuus syntyi siitä, että pyrin tekemään koko tutkimuksen omalta osaltani ammatillisesti ja eettisesti välttäen omien asenteiden ja ennako-odotusten näkymistä työn tekemisessä ja haastattelutilanteissa. Ensimmäisen haastattelun nauhoittaminen lisäsi myös luotettavuutta. Luotettavuutta ja rehellisiä vastauksia edisti myös se, että minulla ei ollut mitään valmiita kysymyksiä, joita kysyisin haastateltavilta, vaan etenin tilanteen mukaan. Koska eri haastateltavat kertoivat samoja asioita, pidän aineistoani rehellisenä.

9 TUETUN ASUMISEN MERKITYS

Tutkimukseni on työelämälähtöinen. Halusin tietää, mitä haastateltavat ajattelevat asumisestaan. Mikä siinä on hyvää ja mikä huonoa. Miten he kokevat sen, mikä merkitys sillä on ollut heille elämässä, ja miten he suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa. Tutkimuksessani haastattelin neljää henkilöä. Heistä kaksi oli miehiä ja kaksi naisia. Kolme heistä asui tukiasunnoissa ja yksi itsenäisesti vuokralla. Itsenäinen asuja oli aikaisemmin asunut eri tukiasunnoissa, myös Eksoten piirin ulkopuolella. Seuraavassa esitän opinnäytetyöni tulokset eli mitä vastauksia löysin tutkimuskysymyksiini.

9.1 Asumisen merkitys ja miten se koetaan

Tutkimuksessani kävi ilmi, että haastateltavat olivat pääosin tyytyväisiä tuettuun asumiseen. Sillä on, tai oli ollut heidän elämäänsä positiivinen vaikutus. Oma asunto luo turvaa ja puitteet elämälle. Eräs haastateltu kuvasi tätä näin:

”No miul oli oma huone, näin.. avaimet oveen nytku sä läksit aamulla tuntu et sä läksit kotonta, tuut töistä.. sä teet siin safkat.. keitit kahvit, mitä teit.. se oli ihan tunne niinku sie oot kotona.”

Kodinomaisuus ja oma rauha luo turvallisuutta. Eräs toinen haastateltu kuvasi samaa tunnetta näin:

”Täällä miusta tullut kunnan kansalainen, tää on niin turvallinen paikka. Oon päässyt jonninjoutavista kotkotuksista ja ystävistä eroon.”

Tukiasunnoissa tapahtuva päihteidenkäyttö nähtiin vaarana omalla raittiudelle tai sillä ei ollut vaikutusta omaan raittiuteen, jos oma raittius oli jo varmalla pohjalla. Haastateltu kuvasi tätä retkahdusvaaraa itse näin:

”Jos siellä on vaik viis sellasta ketkä oikeesti haluis muuttaa elämänsä, päästä elämän alkuun tuetussa asumisessa, sit on kaks ketkä ei tee muuta ku ryyppää ni ne lyö sen pakan niin sekaisin, niin sekaisin et ikävä kyllä 90% ne lähtee mukaan siihen, koska addiktoituva ihminen se on niin herkkä houkutuksille.”

Erään toisen raittius oli ilmeisesti niin varmalla pohjalla, eikä häneen muiden päihteidenkäyttö vaikuttanut ja hän ilmaisi asian näin:

”Mie en oo käyttänyt mut mie oon varma et täällä joka päivä juodaan kaljaa ja muutakin, ihan varmasti. Jokainen juokoon miten haluaa, iteppä terveytensä kantavat. Minuu ei häiritse minkään vertaa.”

Paitsi retkahdusvaaraa niin muiden päihteidenkäyttö saattaa aiheuttaa myös pelkoa tai uhkaa muille asukeille. Eräs haastateltu kertoi näin:

”Mie oon noita humalaisia nähnyt, pienessä kännissä on aggressiivisia, vähän niinku väkivaltaisia.”

Lukiessani Lappeenrannan paikallislehteä Lappeenrannan uutiset (2013, 18), kiinnitin huomioni että asunnottomuutta koskevassa artikkelissa Ilkka Taipale kertoo, että moniongelmaiselle pitäisi ensin saada asunto, jonka jälkeen voidaan käydä käsiksi muihin ongelmiin. Hänen mielestään asuntolat eivät ole hyvä ratkaisu: moniongelmaisista ei pitäisi koota yhteen. Tutkimukseni tukee tätä väitettä.

Eräs haastateltu mainitsikin saman asian omin sanoin:

”Sit [Tukiasunnon nimi], se on ihan hyvä paikka, mut siellä pitäis tehdä just tää erottelu et ketkä käyttää laittaa ne eri paikkaan. Ainahan on näitä jotka ottaa valvonnasta huolimatta, mut se lentää pihalle.”

Sääntöjen noudattamatta jättäminen aiheuttaa närää, erityisesti se että sääntöjä ei noudateta, mutta mitään seuraamuksia niitä rikkoneille asukkaille ei tule. Tämän epäkohdan eräs haastateltu kiteytti näin:

”Siellä pitäis olla säännöt kaikille samat koska jos siellä on tälläsii yks tai kaks jotka ryyppää, ne ei saa lähtöö, ei häätöö, ei mitään. Siellä pitäis sen vetäjän olla sillee kylmän viilee, koska ne vie paikan sellaiselta joka oikeesti tartteis.”

Toisaalta sääntöjen joustavuutta esimerkiksi vuokranmaksun yhteydessä pidettiin hyvänä. Tämä ilmeni erään haastatellun kertomuksessa:

”En mä olis menestynyt tuolla Asumispalvelun asunnoissa. Tammikuu jäi tässä maksamatta ryypyputken takia mutta sen sai sovittua ja maksettua erissä. Tuolla avoimilla markkinoilla varmasti olisin lentänyt pois.”

Paljon ratkaisee asukasaines, eli millaisia asukkaita kootaan yhteen. Tämä vaikuttaa retkahdusvaaran lisäksi myös yhteisöllisyyteen. Eräs haastateltu koki asian näin:

”Jos sattuu hyvä porukka. Et kaikki on niinku oikeella asialla, et ne halua oikeesti lopettaa nää tälläset ja ruvettais kimpassa tekee jotain, niin siellä olis paljo mukavampaa, viihtysämpää olla.”

Samasta asukasaineksen valikoivasta eriyttämisestä kertoi eräs haastateltava:

”Se oli aika hulvatonta kun meitä oli se porukka ja sen takia tää [Nimi] siirsi ja hajotti tätä porukkaa. Keräännyttiin joka aamu erääseen asuntoon ja ryypättiin että sen mä nään ihan hyvänä puolena vaikka alunperin se tuntuikin vastenmieliseltä. Oon ollu paljon enemmän selvinpäin mitä oisin ollu [Tukiasunnon nimi].”

Tärkeäksi koettiin tukihenkilö tai vertaistuki ja se että asioihin puututaan. Asioihin puuttuminen on välittämistä. Asioihin puuttuminen voi aluksi vaikuttaa huonolta ja vastenmieliseltä niin kuin edellä kuvattu ryypyporukan hajottaminen mutta sen merkitys selkiytyy päihteettömän elämän myötä. Haastateltu kuvasi asiaa näin:

”Että puuttuisivat ajoissa siihen.. kylmän viileesti vaan katkaisuun tai tonne ja Kossia Päpsyä.. monet on selvinnyt ja lopettanut alkoholinkäytön. Mun kohdalla oon vähentänyt kun kävin Kossin. Kyllä sieltä aina jotain vähän jää ja rupeaa ajattelemaan omaa elämääkin.”

Tukihenkilön rooli ilmeni erään haastatellun sanomana näin:

”Nyt kun siulla on tää yks tukihenkilö, niinku [Nimi] miun kohdalla, se hoiti päihdeongelman ei sillä et se vahti, vaan oikeessa kohdassa potki perseelle, et nyt hei mietis tää asia tälleen.”

9.2 Miten omaan tulevaisuuteen suhtaudutaan

Omaan tulevaisuuteen suhtauduttiin realistisesti eikä siihen ladattu liian suuria odotuksia. Toivottu hyvä terveys ja nöyrä suhtautuminen elämään ilmenivät haastateltujen kertomuksissa.

”Mie en oikeestaan ajattele asioita pitkälle eteenpäin koska nyt jos mie rupeen ajattelee vaik 2 vuoden päähän mie saatan asettaa itelle liian korkeat tavoitteet.”

Ja eräs haastateltu kertoi tulevaisuuden haaveistaan näin:

”Mie nään tulevaisuuden oikein valoisana. Tänkin verran kun on tätä terveyttä, niin hyvinhän tää menee.”

Realismista ja vaarojen tiedostamisesta kertoo myös haastateltavan kommentti:

”Kun pysyis keskitiellä. Kun ei tulis niitä houkuttelijoita, jotka pilas aina kaikki.”

10 POHDINTAA

Kun kävelin helteisenä keväänä ja kesällä 2013 kohti tuntematonta ovea kädesäni nauhuri tai vihko ja kynä ajattelin, että tämä on toivottavasti työtä, jolla on tarkoitus. Opinnäytetyön tekeminen prosessina oli opettavainen ja erityisesti pidin haastatteluiden tekemisestä. En kokenut vapaamuotoisten haastatteluiden tekemistä vaikeana, vaikka minua varoiteltiin valitsemastani tutkimustavasta. Olen elämää ja maailmaa nähnyt keski-ikäinen mieshenkilö ja tiedostan tietysti että ikäni ja elämäkokemukseni merkitsivät suuresti haastatteluista tehdessä. Haastateltavat yhtä lukuun ottamatta olivat puheliaita ja sain rikkaan aineiston. Tietysti luottamuksellisen suhteen luominen olisi vaatinut useampia kertoja, tutustumista ja tällöin aineistoni olisi voinut olla erilainen ja vaikeiden aiheiden käsittely olisi ollut mahdollista. Kuten aikaisemmin mainitsin, niin tarkoitukseni ei kuitenkaan ollut tutkia ihmisiä tai heidän elämäkertansa, joten aineisto on hyvä valittuihin tutkimuskysymyksiin nähden. Haastatteluissa ei tullut ilmi, enkä kysynyt mielenterveysongelmista, vaikka luulen että haastatelluilla ne liittyivät päihdeongelmaan, niin kuin tutkittua on. Erään haastatellun kertomuksessa tuli ilmi Päpsy (entinen päihdepsykiatria). Täten tutkimukseni nimessä mainittu mielenterveyskuntoutajat ei liene myöskään väärää tietoa. Haastatteluissa en myöskään kysynyt syrjäytymisestä ja luulen että koko sanan käyttö olisi aiheuttanut ihmetystä haastateltavilleni. Mitä se oikeasti on? Tätä miettii varmaan moni. Minusta syrjäytyminen on muotisana, jolla pyritään selittämään monia eri asioita. Paljon yksinkertaisempaa olisi, monessa yhteydessä, korvata se jollain ei niin abstraktilla sanalla. Voitaisiin yksinkertaisesti puhua pahasta olostä, ongelmista tai muusta konkreettisemmasta.

Avoin, ennakkoluuloton keskustelu ja vuorovaikutus ovat sosionomin perustaitoja ja näitä sain harjoitella haastatteluja tehdessä.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla laajan aineistoni tarkempi sisältöanalyysi, palveluohjauksen kehittäminen tuettuun asumiseen liittyen, ja jopa asumisratkaisujen uudelleen miettiminen.

Mietin myös sitä, onko tukiasuminen tavoitteellista toimintaa. Tarkoituksena on tietysti, että asukkaat kykenevät itsenäiseen asumiseen, mutta asetetaanko asumiselle välitavoitteita tai vastaavia, joita sitten seurattaisiin.

Koen, että olen kehittynyt ammatillisesti opinnäytetyöprosessin aikana, koska ajatus haastatteluista lähti liikkeelle jo keväällä 2012. Matka on ollut kiinnostava ja olen nähnyt maisemia keskities ulkopuolelta. Prosessin aikana olen tiedostanut oman lisääntyneen kiinnostukseni päihde- ja mielenterveystyöhön, yhteiskunnan syrjäytymiskeskusteluun sekä rakenteisiin, jotka toisaalta yrittävät hoitaa ja toisaalta ylläpitävät eriarvoistumista. Täten oma arvomaailmani, eli kaikkien tasavertaisuus, vaikuttaa suuresti siihen, miten kohtelen sosiaalialan kentällä kohtaamiani asiakkaita. Erityisen kiinnostunut olisin tietämään, miten keräämääni aineistoon suhtaudutaan päättäjien keskuudessa.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika: Osuuskunta Vastapaino

Eskola, J. 2004. Tutkijan monet valinnat. Ihmettelyä laadullisen aineiston äärelä. Teoksessa Eskola, J. & Pihlström, S. (toim.) Ihmistä tutkimassa. Yhteiskuntatieteiden metodologian ajankohtaisia kysymyksiä. Kuopio: Kopijyvä, 137–160.

Flick, U. 2011. *Introducing Research Methodology. A Beginners Guide to Doing a Research Project.* London: SAGE Publications Ltd

Forss, P. & Vatula-Pimiä, M-L. 2010. Helsinki. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi.

Granfelt, R. 2004. Hetkeksi jaetut maailmat? Kokemuksia vankilasta ja tuetun asumisen yhteisöstä. *Janus* 12 (2) 2004, 134–154.

Helne, T. 2002. *Syrjäytymisen yhteiskunta.* Saarijärvi: Gummerus.

Helne, T. 2002. Sisällä, reunalla, ulkona? Kohti relationaalista syrjäytymisen tarkastelua. Teoksessa Juhila, K., Forsberg, H. & Roivainen, I. (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö.* Jyväskylä: Kopijyvä, 20–43.

Juhila, K. 2002. Sosiaalityön marginaalissa. Teoksessa Juhila, K., Forsberg, H. & Roivainen, I. (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö.* Jyväskylä: Kopijyvä, 11–19.

Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II.* Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino, 26–43.

Lappeenrannan uutiset. 2013. Numero 38.

Pohjola, A. 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen.* Jyväskylä: Tammi, 11–31.

Päihdepalvelujen laatusuositukset 2002. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki:
Edita Prima Oy

Virtanen, P., Suoheimo, M., Lamminmäki, S., Ahonen, P. & Suokas, M. 2011
Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen. Hel-
sinki: Tekes.

Ammattieettiset ohjeet. Talentia

<http://www.talentia.fi/tyoelama/ammattietiikka/ohjeet> Luettu 29.11.2012

Eksote.Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystalveiri.

<http://www.eksote.fi/Fi/Eksote/Sivut/default.aspx> Luettu 8.2.2013

Järjestelmä integraatio. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

<http://www.thl.fi/attachments/yp/2012/2/stenius.pdf> Luettu 8.2.2013

Marjut Pettinen 2010. Opinnäytetyö. Suojakoti.fi <http://www.suojakoti.fi/wp-content/uploads/2011/05/Tuettu-asuminen-Opinn%C3%A4yte-Pettinen.pdf> Lu-
ettu 8.2.2013

Mielenterveys- ja päihdepalvelut. Etelä Karjalan Sosiaali- ja Terveystalveiri.

<http://www.eksote.fi/Default.asp?NakymaID=5> Luettu 3.12.2012

Nuorille nyt 2013. <http://yle.fi/yleisradio/ajankohtaista/nuorille-nyt> Luettu
27.8.2013

Päihdepalvelujen asunnot 2012. Etelä Karjalan Sosiaali- ja Terveystalveiri.

<http://www.eksote.fi/Kiinteasivu.asp?KiinteasivuID=366&NakymaID=5> Luettu
15.10.2012

Terveystalvelujen organisaatio 26.4.2012. Etelä Karjalan Sosiaali- ja Terveystalveiri.

<http://www.eksote.fi/Kiinteasivu.asp?KiinteasivuID=29&NakymaID=8> Luet-
tu 14.11.2012

Vankilasta vapautuva 2013. Ympäristöministeriö.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=51850&lan=fi> Luettu 8.2.2013

Hyvä vastaanottaja

Olen sosionomi (amk) opiskelija Saimaan ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyönäni tutkimusta tuetun asumisen merkityksestä päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Tutkimuksen tarkoituksena on kerätä kokemusperäistä tietoa Etelä Karjalan tuetun asumisen asiakkailta.

Tutkimuksessa haastattelen vapaamuotoisesti 2-5 asiakasta. Haastattelut teen kevään 2013 aikana. Haastattelut taltioidaan haastattelutilanteessa nauhoittamalla ne jos osallistuja antaa luvan. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa.

Haastatteluun osallistuvien nimettömyys tullaan turvaamaan ja tutkimuksessa ei julkaista mitään tietoja, joista haastateltava olisi tunnistettavissa. Haastattelun äänitallenne ei päädy muiden kuin allekirjoittaneen tietoon ja tallenne tuhoaan tutkimuksen päätyttyä. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus- tietokannassa.

Allekirjoittamalla lomakkeen suostun sosionomiopiskelija Kimmo Kähärän suorittamaan vapaamuotoiseen haastatteluun.

Suostun haastatteluun

Suostun nauhoitukseen

Lappeenrannassa ___ / ___ 2013

Mikäli Teillä on kysyttävää, voitte olla yhteydessä minuun.

Ystävällisin terveisin,

Kimmo Kähärä

p. 040 7602769